

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра хореографії

Тема: Хореографія як вид мистецтва

Лекція з дисципліни «Мистецтво балетмейстера»
для студентів II курсу факультету фізичного виховання
Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр
Напрямок підготовки – 6.02.02.02. «Хореографія»

Розробив: викладач Бойко А.Б.

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

на засіданні кафедри хореографії

Протокол № ___ від «___» _____ 2013 р.

Завкафедрою доцент _____ Сосіна В.Ю.

Львів – 2013 р.

Тема: Хореографія як вид мистецтва.

План.

1. Визначення поняття «хореографія».
2. Балетмейстер та види його діяльності.
3. Варіювання та його ступені.
4. Значення ритму та темпу в танці.
5. Види та жанри танців.
6. Відеоматеріали: концерт ансамблю народного танцю ім. П.Вірського (поняття «варіювання», зміна темпу та ритму на прикладі постановок П.Вірського)

Що таке хореографія? Що ми розуміємо під цим словом? Багато хто вважає, що хореографія – це танець. Або хореографія – це балет. Але поняття «хореографія» набагато ширше: в нього входять не тільки самі по собі танці, народні, побутові і класичні. В первинному значенні: хореографія – це запис танцю або танцювальне мистецтво взагалі у всіх його різновидах. Саме слово «хореографія» грецького походження (chorea – пляска, grapho – пишу), цим словом стали називати все, що відноситься до мистецтва танцю.

Хореографія – це змістовний рух.

Танець – вираження думки і почуттів засобами умовних рухів (па), жестів і поз, це сукупність організованих та виразних рухів, підкорених загальному ритмові, втілених у завершену художню форму.

Він виконується під музику з якої і почерпає свій зміст; але можуть бути танці які виконуються і без музики.

Мистецтво – це створення якісно-нового твору, який виконується в будь-якій області хореографічного мистецтва. Як відомо, будь-яке мистецтво діє на емоційну сферу глядацького сприйняття. У повсякденній діяльності нас постійно оточує побут з певним попитом і потребами. Мистецтво знаходиться поза цим побутом. Це, перш за все, гра, умовне видовище. Навіть якщо воно і основане на фактах реального життя. Природа мистецтва найбільш гостро проявляється в хореографічному мистецтві, де обов'язкові такі компоненти як: узагальненість і символіка, присутні казковість і фантастичність.

Балетмейстер – це майстер танцю, майстер балету, творець хореографічної частини балетної вистави, окремих сцен в операх, драмах, фільмах.

Існує три види балетмейстерів:

- 1) Балетмейстер-постановник (творець) – він сам є автором балету, творцем всієї танцювально-пантомімічної партитури хореографічного твору, а далі й постановником його на сцені.
- 2) Балетмейстер-репетитор – він відпрацьовує з виконавцями хореографічний твір (як диригент з оркестром розучує твір, який отримав від композитора).
- 3) Балетмейстер-реставратор – він відновлює всі балетні вистави чи окремі танці, які були поставлені балетмейстером-постановником; він повинен мати прекрасну пам'ять, як хореографічну, так і музичну.

Танцювальні рухи, жести і пози, за допомогою яких виконавці рухаються в процесі виконання хореографічного номеру, це все – хореографічний текст. Лексикою танцю називають набір жестів, рухів, поз, що визначають суть та своєрідність даного типу героя або конкретного танцю, що входить в поняття хореографічний текст. Хореографічна лексика – це основа хореографічного твору, у ній проявляються темперамент, характер того чи іншого народу. Кожен рух, жест, поза є результатом думок і почуттів людини, в яких відображається сутність певної дії або цілого твору.

Для поповнення лексичного багажу балетмейстера застосовують варіювання хореографічної лексики. Варіювання – це зміна елементів руху або пластичного мотиву. Це зміна темпу ритму голосів тіла, дозволяється зміна малюнку, зміна графіки руху. Існує три ступені варіювання:

1. Варіювання темпу та ритму (темп один, а ритм руху змінюється).
2. Варіювання графіки руху (коли до основи простого руху додається новий елемент і доповнює цей рух, змінюючи його характер та структуру, але обов'язково залишаючи непорушною основу руху).
3. Варіювання за принципом (сюди входить варіювання любого руху).

Хореографія – мистецтво синкретичне і тому музика є невід’ємною і одною з найяскравіших та найбільш виразніших складових цього виду мистецтв. Музика – це вираження певного образу через звуки.

Хореографічна лексика тісно поєднується з музикою. При виконанні руху важливе значення має його зв’язок з метро ритмічною будовою музичного супроводу, його темпом, динамікою тощо.

Ритм – це закономірне чергування пауз, елементів, що сприймаються чутливо. Ритм – це чергування рухів людського тіла (від грецького *rhythmos* – текти). Ритм відіграє важливу роль у хореографічному мистецтві. Так, певна ритмоформула вже сама по собі характеризує різновиди як в українських народних танцях (гопак, кадрили, полька, коломийка тощо), так і інші танці в різних напрямках хореографії – спортивно-бальному, модерн та інші.

Темп – це швидкість руху (повільно, швидко, дуже швидко).

Ритмоформула певного руху – це не випадкове сполучення тих чи інших пластичних елементів, а закономірність, в якій відчувається найтісніший внутрішній зв’язок між хореографічним «па» та музичним супроводом.

Мистецтво хореографії базується на музично-організованих, умовних, образно-виразних рухах людського тіла. Початки образної виразності притаманні людській пластичності і в реальному житті: в тому як вона рухається, жестикулює, пластично реагує на дії інших; в цьому виражається особливості її характеру, відчуттів. Такі «розмовні», характерно-виразні елементи, народжені в реальному житті прийнято називати пластичними інтонаціями або пластичними мотивами.

Пластичний мотив – найменша структурно-тематична одиниця танцю, складається, як правило, з декількох жестів, поз, рухів, може включати також елементи малюнку танцю. Пластична ідея почерпнута у спостереженнях за дійсністю і носить зображальний характер або може виникати як результат узагальнення та типізації ряду явищ, що належить внутрішньому духовному світу людини, в них (пластичних інтонаціях або мотивах) коріняться витoki образної природи хореографії.

Існує також питання – чи варто хореографії зливатися з музикою в повний унісон, чи тільки координуватися з нею у загальних рисах, або ж створювати контрастний контрапункт. Це питання має

різноманітні відповіді в залежності від типу школи, жанру, та індивідуальності балетмейстера, його конкретних рішень при створенні хореографічного твору чи персонажів. Пошук танцювальних сценічних рухів, одночасно оригінальних і свіжих, які б відповідали сюжету і ідеї твору потрібно шукати в самій музиці.

Існують такі види танців:

- 1) народний,
- 2) бальний,
- 3) класичний,
- 4) сучасний.

Народний танець – один з найдавніших видів хореографічного мистецтва, який формувався та розвивався під впливом географічних, історичних та соціальних умов життя певного народу. Він конкретно виражає стиль та манеру виконання кожного народу та невідривно зв'язаний з іншими видами мистецтва, головним чином з музикою.

Бальний танець – один із побутових форм хореографії, який служить для масової розваги і виконується парою або великою кількістю учасників на танцювальних вечорах (балах). Термін «бальний танець» появився унаслідок зацікавленості до танцю у побуті в епоху Відродження.

Класичний танець – стійка система виражальних засобів хореографічного мистецтва на основі поетично-узагальненого трактування сценічного образу. Класичний танець – це головна „пластична мова" і головний визначальний засіб балету. Розвиваючись протягом довгого часу, він набув чітких, канонічних форм, став стрункою системою, що склалася на основі елементів народних танців різних епох.

Сучасний танець – «танець вільного тіла». Виник у кін. ХІХ – поч. ХХ ст.. Має багато напрямків: джаз, модерн, контемпорарі та ін..

Танці, що існують в Україні, можна поділити на три основні жанри:

- Танці хороводного плану (веснянки, купальські хороводи та інші);
- Побутові танці (гопак, козачок, кадрилі, гуцулки, коломийки та інші).
- Сюжетні танці – відтворення явищ природи, народного побуту, тема праці, народна героїка тощо.

Хороводи – один із найдавніших видів народного танцювального мистецтва. Виконання їх пов'язувалось колись з обрядовими діями, традиційною зустріччю весни (весняний цикл танців), відзначенням літа (купальський цикл танців), зустріччю Нового року. Найбільш поширеними були веснянки, гаївки, танки.

Побутові танці беруть свій початок в хороводах. Цей жанр найстаріший і є основою української народної хореографії. В побутових танцях відображаються істотні риси характеру українського народу: волелюбність, героїзм, завзяття, винахідливість, дотепність, нестримна веселість тощо.

В сюжетних танцях засобами народної хореографії відображаються конкретні явища з навколишнього життя і природи. Назва танцю визначається його змістом. В загальній композиції танців цього типу, тобто у послідовності танцювальних фігур, ясно видно логічний і чіткий розвиток сюжетної лінії.

Література

1. Васильєва Е. Танец. – М.: Искусство, 1968.
2. Голдрич О. Хореографія. – Львів: СПОЛОМ, 2006.
3. Захаров Р.В. Записки балетмейстера. – М.: Искусство, 1976.
4. Захаров Р.В. Искусство балетмейстера. – М.: Искусство, 1954.
5. Смирнов И. Искусство балетмейстера. – М.: Просвещение, 1982.